

Značilnosti in posebne potrebe oseb z nizkimi izobraževalnimi dosežki v OŠO ter strategije dobre poučevalne prakse

**dr. Marija Kavkler, izr. prof.
Pedagoška fakulteta Univerza Ljubljana**

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Integracija

- doseganje standardov,
- prilagajanje posameznika okolju.

Inkluzija

- je proces,
- odstranjuje ovire,
- omogoča uspešno učenje vseh udeležencev VI,
- prisotnost, participacija,
- kontinuum,
- posebna pozornost rizičnim skupinam

Inkluzija je odvisna od:

- stališč,
- strokovnih in materialnih virov,
- socialne odgovornosti,
- timskega dela,
- ojačevanja in podpore učiteljem.

Osebe z nižjimi izobraževalnimi dosežki (20–25 %)

osebe z učnimi težavami
(15–20 %)

osebe s specifičnimi učnimi težavami
(10 % oz. 48 milijonov v Evropi)

osebe z izrazitimi SUT ali PPPU
(2-3% oz. 2362 od 6689 usmerjenih OPP v letu 2009)

Pogoji uspešne inkluzivne vzgoje in izobraževanja

Učne težave **NISO** odvisne le od osebe, ki se uči, ampak tudi od okolja, v katerem se uči.

Učne težave so pogojene s številnimi dejavniki:

- notranjih,
- zunanjih ali
- kombiniranimi.

**UČNE TEŽAVE SO
SPLOŠNE IN SPECIFIČNE.**

V držav EU (European Agency for Development in Special needs Education, 2003) so uspešni splošni pristopi dobre poučevalne prakse:

- ***Dobro načrtovanje in fleksibilna organizacija procesa poučevanja*** (urnik, organizacija strokovne pomoči, materialnih virov itd.).
- ***Individualizacija in diferenciacija procesa poučevanja*** (sistematično opazovanje, ocenjevanje, načrtovanje in evalvacija izbranih strategij ter prilagoditev).
- ***Sodelovalno poučevanje***, ki omogoča uresničevanje načrta obravnave posameznika.
- ***Sodelovalno učenje*** skupaj z vrstniki v razredu.
- ***Pomoč ključnih oseb v okolju*** pri uvajanju novosti v poučevanje.

Osebe z UT, ki počasneje usvajajo znanja

➔ 15 % v populaciji,

➔ imajo **mejne in podpovprečne intelektualne sposobnosti**, težave pri usvajanju kompleksnih in abstraktnih znanj ter strategij,

Potrebujejo intenzivnejše oblike pomoči in prilagoditev procesa poučevanja, kot so:

- redukcija kompleksnosti in abstraktnosti,
- življenjski problemi,
- enoznačne in konkretne informacije,
- konkretne in enostavne zadolžitve v skupini,
- več učnih in tehničnih pripomočkov,
- več časa za učenje, ponavljanje in preverjanje znanj ter strategij

Priseljenci

Imajo izobraževalne in socialno integracijske težave, ker:

- ➔ ne poznajo jezika, kulturnih navad in pričakovanj, so negotovi, kulturni stres
- ➔ so prisotne **skrajnejše reakcije** (počasnost- impulzivnost),
- ➔ so **manj vključeni v skupine vrstnikov**,
- ➔ hitro jim **popusti koncentracija**, ker ne razumejo navodil, zato so nemirni,
- ➔ med poukom se ukvarjajo z drugimi stvarmi, ker **ne morejo slediti pouku** itd.

Učitelj naj pri poučevanju priseljencev:

- ima pozitiven odnos do njihove kulture in materinščine
- uporablja informacijsko in komunikacijsko tehnologijo (*računalnik, interaktivna tabla,...*)
- učno gradivo opremi s prevodi ali s pomočjo barvnih opor in podčrta bistvene podatke, pripravi izročke
- prilagaja učne liste (*več slikovnega gradiva, navodila tudi v maternem jeziku, delitev informacij na dele, podčrtane ključne besede*)
- prilagaja obliko pisnih preverjanj in ocenjevanj znanj (*količina ni kakovost, jasna in kratka navodila tudi v materni jezik, pisno in ustno navodilo, več časa*)
- prilagaja domače naloge jezikovnim sposobnostim posameznika, da jih ta zmore rešiti sam.

Slovarji

Slovar ima tematsko naslovnico, na vsaki strani po eno besedo, prevod in fotografijo.

(Liz's Early Learning Spot, 2015)

Sestavimo poved (po Hovnik, Možnarc, Vrabel in Žvanut, 2016)

1. KORAK: določi **KDO** dela.
2. KORAK: določi **KDAJ** dela.
3. KORAK: določi **KAJ** dela.

Sestavljeno poved tudi zapiše.

Matematični kartončki (po Hovnik, Možnarc, Vrabel in Žvanut, 2016)

Na kartončku je zapisana slovenska beseda, predstavljen pomen besede in zapis v ustreznem jeziku.

Potrebno je omogočiti dovolj časa za ogled, da je boljša zapomnitev.

SEŠTEVANJE	$2 + 3 = 5$	SUMMING
PLUS	$2 + 3 = 5$	PLUS
PRVI SEŠTEVANEC	$2 + 3 = 5$	FIRST FACTOR
DRUGI SEŠTEVANEC	$2 + 3 = 5$	THE SECOND FACTOR
VSOTA	$2 + 3 = 5$	SUM

Barvna kocka (po Hovnik, Možnarc, Vrabel in Žvanut, 2016)

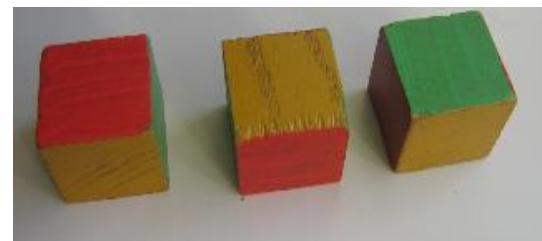
Kocka za izražanje povratne informacije o razumevanju navodil, vprašanj, nalog, dilem, ...

➔ Povratna informacija učitelju

Zelena – samostojno delo, brez vprašanj

Rumena – vprašanje, nejasnost

Rdeča – nerazumevanje navodil, naloge

Definicija specifičnih učnih težav (SUT)

Specifične učne težave so zelo **heterogene** in **nevrološko pogojene** težave pri usvajanju **osnovnih veščin** branja, pravopisa, pisanja in računanja pri **povprečno ali nadpovprečno inteligentni osebi**.

Izrazitost težav ni v skladu z ostalimi sposobnostmi in učnimi izkušnjami posameznika.

Značilnosti specifičnih učnih težav:

→ so skriti primanjkljaji;

→ prisotno je neskladje med intelektualnimi sposobnostmi in splošno šolsko uspešnostjo ter izrazitimi težavami pri branju, pisanju, pravopisu in računanju;

→ razprostirajo se na kontinuumu od lažjih do zelo izrazitih (*pomemben zaostanek v primerjavi z vrstniki*);

→ vztrajnost učnih težav (*kljub prilagoditvam v šoli, trudu otroka in pomoči doma lahko trajajo vse življenje*);

→ motenost enega ali več psiholoških procesov (*pozornost, pomnjenje, koordinacija, socialna kompetentnost, emocionalno dozorevanje itd.*);

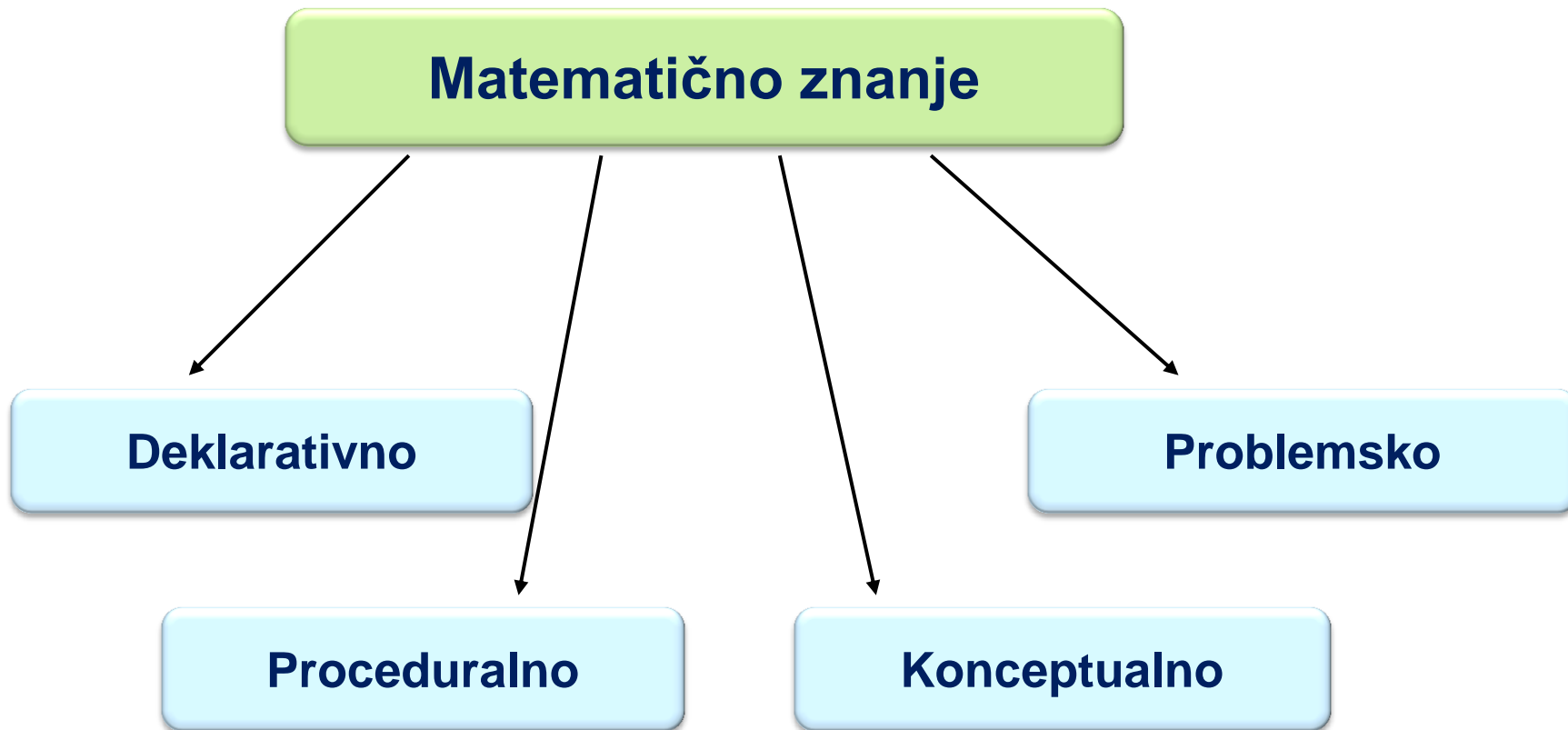
→ kompleksnost učnih težav (*na izobraževalnem, organizacijskem, motoričnem in socialnem področju*);

→ prisotnost močnih področij (*šport, umetnost, prostorska predstavljenost itd.*)

Vrste specifičnih učnih težav:

- ➔ **disleksija**
(težave pri usvajanju branja, pisanja in pravopisa);
- ➔ **diskalkulija**
(težave pri usvajanju matematičnega pojmovnega, proceduralnega, deklarativnega in problemskega znanja);
- ➔ **NSUT z dispraksijo**
(koordinacijske težave na področju grobe in fine motorike ter motorike govornega aparata, težave socialne integracije, orientacije) itd.

Učne težave pri matematiki

Slika 1: Elementi matematičnega znanja

Opredelitev učnih težav pri matematiki

Osebe z UT pri MA (3–9 %) so raznolika skupina oseb z različnimi kognitivnimi, socialnimi, emocionalnimi in drugimi značilnostmi, ki imajo pomembno večje težave pri učenju MA kot vrstniki.

(Lerner, 1997)

Težave pri učenju MA delimo na:

- ➔ **okoljsko** (strah, anksioznost, revščina, jezikovna različnost, način poučevanja itd.) in **nevrolško pogojene** (specifične UT, ADHD itd.)

Kriteriji za opredelitev primanjkljajev na področju matematike

Primanjkljaji pri učenju MA so opredeljeni kot primanjkljaji na področju:

- razvoja občutka za števila;
- avtomatizacije aritmetičnih dejstev (*deklarativno znanje*);
- avtomatizacije aritmetičnih postopkov (*proceduralno znanje*);
- točnosti matematičnega rezoniranja.

(Kriteriji., 2014: 26)

Na osnovi ocene močnih področij in primanjkljajev načrtuje proces poučevanja:

- ➔ **različno predstavljena pojmovna znanja** (življenjski problemi, z naravni materiali itd.),
- ➔ **različno predstavljene naloge** (simbolno, slikovno, z grafičnimi in barvnimi oporami itd.),
- ➔ **različno zahtevne in kompleksne naloge** (sestavljene ali enostavni problemi z eno aritmetično operacijo),
- ➔ **različne vrste vprašanj** (motivacijska, podvprašanja za vodenje pri reševanju problemov itd.),
- ➔ **upoštevanje učnih stilov** (slike, ustna in zapisana navodila oz. naloge).

- ➔ **upoštevanje spretnosti** (tehnike branja, pisanja, avtomatizacije aritmetičnih dejstev itd.),
- ➔ **prilagajanje zahtevnosti jezika** (izrazje, jezikovna struktura navodil, nalog itd.),
- ➔ **upoštevanje finomotoričnih spretnosti** (pri geometriji, pisanja, rabi pripomočkov itd.),
- ➔ **prilagajanje pričakovanj** (različna, a ne prenizka),
- ➔ **razporeditev učiteljevega časa za individualno pomoč posamezniku** (predvideti dejavnosti samostojnega in skupinskega dela) itd.

Vrste učnega okolja

UČNO OKOLJE			
Fizično okolje	Didaktično okolje	Socialno okolje	Kurikularno okolje
<ul style="list-style-type: none">• urejenost prostora, učnih pripomočkov• sedežni red,• svetloba,• akustika,• barve itd.	<ul style="list-style-type: none">• tehnični pripomočki,• materiali,• modeli, plakati, slike,• prilagojeni učni listi itd.	<ul style="list-style-type: none">• odnosi med učenci in učitelji,• odnosi med učitelji,• odnosi med vrstniki,• razredna in šolska kultura in klima.	<ul style="list-style-type: none">• ustreznost kurikula,• prilagoditve kurikula,• aktivnost učencev med poukom,• refleksija izvajanja pouka,• poučevalna praksa,• strategije motivacije itd.

Prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja

Nikakor ne le redukcija kompleksnosti vsebin. Dobro je potrebno **opredeliti kriterije ocenjevanja.**

Prilagajamo lahko:

- način posredovanja (učiteljevih) vprašanj,
- način posredovanja (učenčevih) odgovorov,
- čas izvajanja preverjanja znanja,
- organizacijo preverjanja,
- obliko pisnih gradiv za preverjanje znanja,
- rabo učnih in tehničnih pripomočkov,
- prostorske pogoje itd.